Праца са слоўнікавым словам <u>***цвісці.***</u>
На дошцы зроблены запіс.

5	3	2	1	4	6
ц	і	в	ц	с	і

— Расшыфруйце слова. Што можа цвісці? *Цвісці* — слоўнікавае слова. Мы навучымся правільна яго пісаць. Паслухайце, як я вымаўлю слова: [ц'в'іс'ц'і]. Вымавіце яго ўслед за мной. Назавіце па парадку гукі ў гэтым слове. Вызначыце ў слове націскны склад. Які галосны гук вымаўляецца ў ненаціскным складзе? Назавіце мяккія зычныя гукі ў слове. Прачытайце слова на с. 39 падручніка. Якая літара галоснага гука пішацца ў ненаціскным складзе? Ці перадаецца мяккасць першага і чацвёртага гукаў у слове на пісьме? Вымавіце слова так, як яго трэба запісаць. Запішыце слова.

III. Замацаванне.

<u>Практыкаванне 67.</u>

— Падбярыце да першай схемы спалучэнні слоў, якія ёй адпавядаюць. Запішыце гэтыя спалучэнні слоў у адзін слупок. (Адзін вучань працуе каля дошкі, астатнія выконваюць заданне ў сшытках. Вучань каля дошкі вызначае лік і склон прыметнікаў, тлумачыць выбар канчаткаў.) У якой форме ліку і склону ўжыты прыметнікі ў запісаных спалучэннях слоў? *(У форме множнага ліку творнага склону.)* Падбярыце да другой схемы спалучэнні слоў, якія ёй адпавядаюць. Запішыце гэтыя спалучэнні слоў у другі слупок. (Адзін вучань працуе каля дошкі, астатнія выконваюць заданне ў сшытках. Вучань каля дошкі вызначае лік і склон прыметнікаў, тлумачыць выбар канчаткаў.) У якіх формах ліку і склону ўжыты прыметнікі ў запісаных спалучэннях слоў? *(У форме множнага ліку давальнага склону і ў форме адзіночнага ліку творнага склону.)* У якіх слупках аказаліся спалучэнні слоў з прыметнікамі ў форме творнага склону? Чаму так атрымалася?

<u>Праца з рубрыкай «Гаварыце правільна!».</u>

— Прачытайце словы ў рубрыцы на старонках 37 і 40. Звярніце ўвагу на націск у іх. Чым вымаўленне прыметнікаў *старым*, *родным*, *маленькім* *(старымі, роднымі, маленькімі)* у беларускай мове адрозніваецца ад вымаўлення адпаведных прыметнікаў у рускай мове? *(Націскам.)* Складзіце сказ з адным з гэтых прыметнікаў. Сачыце за правільным вымаўленнем слоў у сказах. (Выслухоўваюцца адказы вучняў.)

IV. Інфармаванне аб дамашнім заданні, інструктаж па яго выкананні.

Дамашняе заданне. Практ. 64.

— Пры выкананні дамашняга практыкавання вам неабходна будзе запісаць сказы, ужываючы прыметнікі ў дужках у патрэбнай форме. Акрамя таго, трэба будзе вызначыць склон прыметнікаў, абазначыць іх канчаткі.

V. Вынік урока.

— Калі прыметнікі ў форме множнага ліку давальнага склону маюць канчатак ***-ым (-ім)***? У якой яшчэ форме ліку, роду і склону прыметнікі маюць такія ж канчаткі? Калі прыметнікі ў форме множнага ліку творнага склону маюць канчатак ***-ымі (-імі)***?

Спіс выкарыстаных крыніц

1. *Мазго, У.* Прыгоды марахода / Уладзімір Мазго. — Мінск : Юнацтва, 2002. — 126 с.

Крыніцы ілюстрацый: https://pixabay.com/ru.

***Свірыдзенка В. І.**, кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры беларускага і рускага мовазнаўства БДПУ*

Практыкаванні са слоўнікавымі словамі

II клас*

Рэспубліка Беларусь

1. Сярод прапанаваных складоў адшукайце і зафарбуйце тыя, з якіх можна скласці назву нашай краіны. Злучыце склады так, каб атрымалася назва краіны.

Рэ бли бе ло

Ре спу ка ла

ре блі Бе русь

2. Прачытайце тэкст. Дапоўніце яго патрэбнымі словамі. Растлумачце напісанне вялікай літары ў словах.

Наша Радзіма — ________ ________. Горад-герой Мінск — сталіца ________ ________.

Усе мы — грамадзяне ________ ________. У нашай краіне жывуць людзі розных нацыянальнасцей: беларусы, рускія, украінцы, яўрэі, палякі, татары.

Дзяржаўныя мовы ________ ________ — беларуская і руская.

* Малюнкі да слоўнікавых слоў змешчаны на каляровай укладцы.

3. Дапоўніце тэкст слоўнікавым словам.

Зубр еўрапейскі

Зубр, ён і ёсць зубр! Асілак. Волат. Жывы сучаснік маманта.

Сёння лясныя волаты жывуць не толькі ў Белавежскай пушчы, але і ў Бярэзінскім і Прыпяцкім запаведніках, у Барысаўскім лясгасе. Зубр — прадстаўнік не сучаснай экалагічнай эпохі, і яго існаванне без дапамогі чалавека наўрад ці магчыма. Маладыя зубры могуць стаць ахвярай мядзведзя або ваўка. Зараз у ____цы_____ жыве больш за 500 зуброў.

(Віктар Гардзей [1, с. 39–40]*)*

Дзе на Беларусі можна сустрэць зубра? Чым ён адметны? Чаму зубру патрэбна дапамога чалавека? Падкрэсліце словы, блізкія па значэнні да слова ***здаравяк****.*

4. Прачытайце словы. Закрэсліце лішнія літары ў дужках. Растлумачце свой выбар.

(Б/б)еларусь, (Р/р)эспубліка (Б/б)еларусь.

Прачытайце. Дапоўніце верш патрэбным словам.

Плыве ў блакіце белы бусел,
І луг квяцісты, як абрус.
А мы з табою — беларусы,
Радзіма наша — ____________!

(Міхась Пазнякоў [2, с. 19]*)*

Квяцісты *— з вялікай колькасцю кветак, пакрыты кветкамі.*

5. Карта якой краіны прадстаўлена перад вамі? Запішыце назву краіны і яе сталіцы.

Калектыў

1. Расшыфруйце слоўнікавае слова і запішыце яго.

6	2	8	4	7	3	5	1
т	а	ў	е	ы	л	к	к

Падзяліце слова для пераносу рознымі спосабамі.

2. Закрэсліце лішнія літары. Расшыфруйце слоўнікавае слова.

КОАОЛОЕОКОТОЫОЎО

Запішыце слоўнікавае слова, падзяліце яго рыскамі | на склады. Абазначце ў слове націск, падкрэсліце першы склад перад націскам.

3. Якія літары «збеглі» са слова? Злучыце іх з месцам пропуску ў слове.

[о] [в] [ў] [а]

к[..]лекты[..]

4. Дапоўніце сказ патрэбным словам.

Група людзей, аб'яднаных агульнымі інтарэсамі, агульнай дзейнасцю, — гэта _________.

У слоўнікавым слове назавіце гук, якога няма ў рускай мове.

5. Прачытайце. Дапоўніце прыказку слоўнікавым словам. Чаму так гавораць?

Што аднаму не пад сілу, тое лё(г, х)ка _______.

Якую літару трэба ўставіць у слова? Закрэсліце непатрэбную літару ў дужках. Назавіце праверачнае слова.

6. Прачытайце верш. Дапоўніце яго слоўнікавым словам.

Я старастам выбрана. Час не марнуем:
Мы з месяц ужо
____________ свой гартуем.

Удачы і ўсе непаладкі
У сшытак запісваю я
Па парадку.

(Мікола Чарняўскі [3, с. 83]*)*

Гартава́ць *— выхоўваць стойкасць, вынослівасць, здольнасць пераносіць цяжкасці.*

Раскажыце, якія агульныя справы ёсць у вашым калектыве.

Герой

1. Расшыфруйце слоўнікавае слова і запішыце яго.

2	4	3	5	1
е	о	р	й	г

Абазначце ў слове націск, падкрэсліце першы склад перад націскам.

2. Якая літара «збегла» са слова? Злучыце яе з месцам пропуску ў слове.

[е] [і] [я]

г[..]рой

3. Разгадайце рэбус і запішыце слоўнікавае слова, якое ў вас атрымалася.

Запішыце слова, якое «схавалася» ў слоўнікавым слове. Растлумачце значэнне гэтага слова.

4. Прачытайце. Дапоўніце прыказку слоўнікавым словам. Чаму так гавораць?

Хто за Радзіму гарой — той сапраўдны ______.

5. Прачытайце верш. Дапоўніце яго слоўнікавым словам. Пра які помнік ідзе размова ў вершы? У якім месцы Мінска знаходзіцца гэты помнік?

Дзяўчаты мыюць танк

Дзяўчаты мыюць танк
ля дома афіцэраў.
Стаіць __________ атак
на пастаменце шэрым.

Даўно закончан бой,
і танк астыў ад злосці,
стаў славай гарадской
і часткай прыгажосці.
(Пімен Панчанка [4]*)*

Падкрэсліце словы ў вершы, якія дапамагаюць уявіць танк жывой істотай.

6. Гульня «Лесвіца». «Спусціцеся» па лесвіцы і дапішыце патрэбныя словы. Зафарбуйце радок, у які ўпісана слоўнікавае слова.

г		р	о	й			
г			а	і	з	м	
					с	к	і

Прачытайце. Дапоўніце кожны радок патрэбным словам з «лесвіцы» слоў.

Смяльчак, храбрэц, ____________.
Смеласць, храбрасць, ____________.
Смелы, храбры, _________________.

7. Прачытайце верш. Дапоўніце яго слоўнікавым словам. Што сімвалізуе Вечны агонь?

Ля Вечнага агню

Вечны агонь... —
Гэта светлая памяць
Радзімы
Пра бессмяротных
________яў яе.
Гэта —
Наша гатоўнасць
Быць імі.
Гэта —
Наша пракляцце
Вайне. *(Міхась Пазнякоў* [2, с. 33]*)*

У слоўнікавым слове падкрэсліце літары, якія абазначаюць цвёрдыя зычныя гукі.

Дзе ў Мінску гарыць Вечны агонь?

Медаль

1. Разблытайце «павуціну» і запішыце слоўнікавае слова.

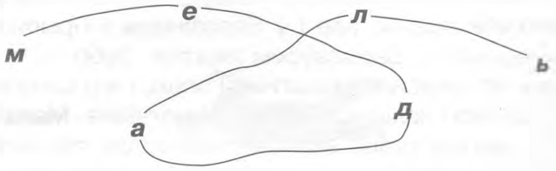

Запішыце слова, якое «схавалася» ў слоўнікавым слове.

2. Якая літара «збегла» са слова? Злучыце яе з месцам пропуску ў слове.

е я

м .. даль

Абазначце ў слове націск, падкрэсліце першы склад перад націскам.

3. Прачытайце верш. Дапоўніце яго слоўнікавым словам. Калі адзначаецца свята Перамогі? За што атрымаў узнагароды прадзед хлопчыка?

Праўнук Перамогі

Іду я з прадзедам сваім,
іду на свята Перамогі.
Дзядуля ў фрэнчы франтавым,
даўно пажухлым,
ды зусім
не пацямнелі ўзнагароды —
і ордэны, і __________*і*
блішчаць, як сонейка, як зоры,
нібыта іх яму далі
не шмат гадоў таму, а ўчора.
(Іван Муравейка [5]*)*

Фрэнч *— прыталеная куртка ваеннага крою з чатырма накладнымі кішэнямі і хлясцікам ззаду.*

П = М

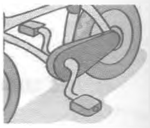

4. Разгадайце рэбус.

Дапоўніце спалучэнне слоў слоўнікавым слова, якое атрымалася.

залаты ______________

Спіс выкарыстаных крыніц

1. *Гардзей, В. К.* Малая дзіцячая Чырвоная кніга / Віктар Гардзей. — Мінск : Беларусь, 2008. — 116 с.
2. *Пазнякоў, М. П.* Святло дабрыні : азбука, лічэбнікі, лічылкі, вершы, скорагаворкі, каламбуры, загадкі, крылатыя выразы, казка : для дзяцей мал. і сярэд. шк. узросту / М. П. Пазнякоў. — Мінск : Звязда, 2015. — 320 с.
3. *Чарняўскі, М. М.* Як зрабіць вясёлым дзень : вершы, казкі, гумарынкі : для дзяцей мал. шк. узросту / М. М. Чарняўскі. — Мінск : Літаратура і Мастацтва, 2012. — 104 с.
4. Вясёлка. — 2009 — № 7. — С. 2.
5. Вясёлка. — 2010. — № 5. — С. 2.

Крыніцы ілюстрацый: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/64/Belarus_provinces_blank1.svg/800px-Belarus_provinces_blank1.svg.png; *https://pbs.twimg.com/profile_images/378800000000768354/749eaf87d0c8b6993377335be1c7a389_400x400.png*; http://photos.wikimapia.org/p/00/05/72/59/77_big.jpg; *https://us.123rf.com/450wm/lightvisionftb/lightvisionftb1411/lightvisionftb141100032/33517502-bicycle-cartoon-colorful-isolated-on-white-background.jpg?ver=6.*

Свірыдзенка В. І.*, кандыдат педагагічных навук, дацэнт;*
Антановіч Н. М.*, кандыдат педагагічных навук, дацэнт.*
Кафедра беларускага і рускага мовазнаўства факультэта пачатковай адукацыі БДПУ